

“Mahkememizin 2015/364 Esas sayılı dosyasında davacı ... davalı ... olmak üzere 14/07/2015 tarihinde açılan manevi tazminat davasının ön inceleme süreci bitirilmiş tahkikat duruşmasına geçilmiş ve dosya karar aşamasına getirilmiştir.

Mahkememizin dosyası içinde davalı tarafın vermiş olduğu cevap dilekçesi içeriği nedeni ile bu kez davacı ... davalı ... aleyhine Büyükçekmece 5. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2015/483 Esas sayılı dosyasında 26/10/2015 tarihinde hakaret edildiği gerekçesi ile manevi tazminat davası açılmıştır.

Söz konusu Büyükçekmece 5.Asliye Hukuk Mahkemesinin 2015/483 Esas 2015/473 Karar sayılı kararı ile mahkememizin dosyasının mübaşir vasıtası ile elden getirildiği ve incelendiği ve aralarında bağlantı olduğu gerekçesi ile ön inceleme aşaması gerçekleşmeden ve davanın taraflarına tebligat yapılarak hukuki dinlenme hakkının gereği ifa edilmeden tensiben mahkememizin karar aşamasında olan dosyasına 28/10/2015 tarihli birleştirme kararı verilmiştir.

Mahkememizce mahkememizin 2015/364 Esas sayılı dosyasının dava nedenleri farklı olduğundan, kaldı ki Büyükçekmece 5.Asliye Hukuk Mahkemesinin 2015/483 Esas 2015/473 Karar sayılı dosyasındaki dava nedeni mahkememiz dosyasındaki bir dilekçeden kaynaklandığından ve dava tarihinden sonra oluşan yeni bir haksız fiil olduğundan birleştirmenin hukuka uygun olmadığı nedeni ile dava tefrik edilmiş, mahkememizin 2016/23 Esas sayısı üzerinden mahkememiz dosyanın karar dosyası da olduğu gözetilerek gerekli ön inceleme süreci de tamamlanmamış olduğu belirtilerek iadesine karar verilmiştir.

Bu kez Büyükçekmece 5.Asliye Hukuk Mahkemesi iade edilen dosya 2016/25 Esas numarasını almış olmakla, 2016/21 Karar ve 15/01/2016 tarihli karar ile yeniden birleştirme kararının gereği yapılmak üzere HMK.166/1 ve 167.maddeleri uyarınca mahkememize iade olunmuştur.

Bunun üzerine mahkememizin 2015/364 Esas sayılı dosyası içine alınan Büyükçekmece 5.Asliye Hukuk Mahkemesi dosyası mahkememizin 2015/364 Esas sayılı dosyasının 21/01/2016 tarihli duruşmada davanın usulden reddine karar verilip birleşen dava dosyası tefrik edilerek 2016/33 Esas numarasına kaydedilmiştir.

6100 sayılı HMK.” Madde 166- (1) Aynı yargı çevresinde yer alan aynı düzey ve sıfattaki hukuk mahkemelerinde açılmış davalar, aralarında bağlantı bulunması durumunda, davanın her aşamasında, talep üzerine veya kendiliğinden ilk davanın açıldığı mahkemede birleştirilebilir. Birleştirme kararı, ikinci davanın açıldığı mahkemece verilir ve bu karar, diğer mahkemeyi bağlar.

(2) Davalar, aynı yargı çevrelerinde yer alan aynı düzey ve sıfattaki hukuk mahkemelerinde açılmış ise bağlantı sebebiyle birleştirme ikinci davanın açıldığı mahkemeden talep edilebilir. Birinci davanın açıldığı mahkeme, talebin kabulü ile davaların birleştirilmesine ilişkin kararın kesinleşmesinden itibaren, bununla bağlıdır.

(3) Birleştirme kararı, derhâl ilk davanın açıldığı mahkemeye bildirilir.

(4) Davaların aynı veya birbirine benzer sebeplerden doğması ya da biri hakkında verilecek hükmün diğerini etkileyecek nitelikte bulunması durumunda, bağlantı var sayılır.

(5) İstinaf incelemesi ayrı dairelerde yapılması gereken davaların da bu madde hükmüne göre birleştirilmesine karar verilebilir. Bu hâlde istinaf incelemesi, birleştirilen davalarda uyuşmazlığı doğuran asıl hukuki ilişkiye ait kararı inceleyen bölge adliye mahkemesi dairesinde yapılır.”

6100 sayılı HMK.”Madde 167- (1) Mahkeme, yargılamanın iyi bir şekilde yürütülmesini sağlamak için, birlikte açılmış veya sonradan birleştirilmiş davaların ayrılmasına, davanın her aşamasında, talep üzerine veya kendiliğinden karar verebilir. Bu durumda mahkeme, ayrılmasına karar verilen davalara bakmaya devam eder. “ şeklinde yasal düzenlemeler mevcuttur.

Anayasa’nın 36.maddesinde kişilerin hak arama hürriyeti düzenlenmiş olup,buna göre “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak üzere yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir ve hiç bir mahkeme görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.

Yine Anayasa’nın 154.maddesine göre Yargıtay, adliye mahkemelerince verilen ve kanunun başka bir adli yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6.maddesinde ise, adil yargılanma hakkı ile ilgili düzenleme yapılmıştır.

Söz konusu maddenin uygulanması bakımından davanın taraflarının açık duruşma hakkı olduğu gibi hükmün açık oturumda verilmesi gerektiği adil yargılama kavramı içinde mahkemeye erişim ve duruşmada bulunmak hakkının bulunduğu anlaşılmaktadır.

Yine adil yargılama ilkesinin bir sonucu olarak 6.maddede, herkese makul bir süre içinde duruşma garantisi verilmektedir. Garantinin amacı “mahkemedeki yargılamanın tüm taraflarını ... çok uzun usul gecikmelerine “ karşı korumak olduğu belirtilmiştir. Garantinin kapsamında “ adaletin etkinliğini ve inandırıcılığını zedeleyebilecek gecikmeler olmaksızın sağlanmasının önemi” yer almaktadır.

Makul süre şartı dolayısıyla makul bir süre içinde ve adli bir karar yolu ile kişinin medeni hukuka ilişkin olarak ya da itham edildiği suç nedeni ile içinde bulunduğu güvensiz durumun giderilmesi teminat altındadır. Bu ilgili kişinin menfaatine olduğu kadar yasal kesinlik için de gereklidir.

Göz önünde bulundurulacak süre medeni hukuk davalarında yargılamanın başlatılması ceza davalarında ise suçlamanın yapılması ile işlemeye başlar. Mümkün olan en yüksek mahkemede yargılama sona erdiğinde yani karar nihai hale geldiğinde sürenin işleyişi durur. AHİM yargılamanın süresini taraf devletin bireysel başvuru hakkını tanıdığı tarihten itibaren inceler ancak söz konusu davanın o tarihte hangi durum ve aşamada olduğu da dikkate alınır. AHİM içtihadında belirli bir süre değerlendirilmesinde neyin makul olduğunu tanımlarken şu faktörlerin göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtir: Davanın karmaşıklığı, başvuruçunun davranışı, adli ve idare makamlarının davranışı ve başvuruçucu için neyin getirilebileceği.

6100 sayılı yasanın 166.maddesinin 1.bendinde aynı yargı çevresinde olan aynı düzey ve sıfattaki hukuk mahkemeleri yönünden birleştirme kararının ikinci davanın açıldığı

mahkemece verileceği ve bu kararın diğer mahkemeyi bağlayacağı, 2.bendinde ise ayrı yargı çevrelerinde yer alan aynı düzey ve sıfattaki hukuk mahkemelerinde açılmış ise ikinci davanın açıldığı mahkemenin ancak birinci davanın kabulü halinde birleştirme kararı verilebileceği öngörülmüştür.

Yasa koyucunun HMK.166.maddesindeki 1.bentte ikinci mahkemenin vereceği birleştirme kararının birinci mahkemeyi bağlaması yönündeki düzenlemenin amacı kuşkusuz davanın taraflarının davasının adil yargılanma hakkının gerçekleşmesi için yargılama sürecinin uzamaması bakımından uzamamasıdır.

Somut olaya geldiğimizde, ikinci mahkemenin HMK.da öngörülen 27.maddede yazılı hukuki dinlenilme hakkını tarafların kullanabilmeleri açısından hiç tebligat yapmadan yine yazılı usule tabi olan mahkemede 137.maddesinde düzenlenen ön inceleme sürecine hiç uyulmadan ve davanın tarafları aynı olsa dahi davanın konusunun tamamen farklı olduğu ikinci davadaki davanın konusunun birinci davadaki davalı yanın vermiş olduğu dilekçe içeriğindeki hakaret olduğu iddia edilen haksız fiil olduğu ve ikinci davanın ön inceleme sürecinde olması birinci davanın ise karar aşamasında bulunması gözetildiğinde davanın tarafları açısından birleştirme kararının birinci davanın görüldüğü mahkemenin kabulüne bağlı tutulmamış olması nedeni ile birleştirildiğinde birinci mahkemeyi bağlayıcı nitelikte olan HMK.166.maddesindeki düzenlemenin ön inceleme süreci açısından adil yargılanma hakkını ortadan kaldırıcı nitelikte olduğu mahkemelerin sadece davanın tarafları açısından değil mahkeme hakimlerinin sübjektif (terfi, iş cetvelinin tutturulması, davanın taraflarının sorunlu kişiler olduğunun bilinmesi gibi nedenlerle tabi hakim ilkesine de aykırı biçimde vb) nedenlerle haksız birleştirme kararlarına neden olacağı anlaşılmaktadır.

Yine HMK.167.maddesi yönünden davaların ayrılmasında aynı mahkemenin yani usulsüz birleştirmenin yapıldığı mahkemenin davaya bakma zorunluluğu olması da hakimlerin sübjektif nedenlerle tabi hakim ilkesine de aykırı biçimde adil yargılanma ilkesinin bir sonucu olan davaların makul sürede bitmesini engelleyeceği, buna göre birleşen dosyanın mahkemesine iadesi imkanının bulunması gerektiği, aksi halde hakimlerin sübjektif nedenlerle davasını bakacağı şahısları seçici konuma geleceği, davasına bakmak istemediği kişilerin davasını başka bir mahkemenin davasına birleştirilerek yargı işlemini yapmaktan kaçınmış olacağı anlaşılmaktadır.

HMK.166/1 maddesinde HMK.hükümlerine aykırı biçimde aynı yargı çevresinde ve aynı düzeyde olan mahkemede birleştirme kararının kendiliğinden verilebilmesi ve HMK.166/2 maddesinde olduğu gibi birinci mahkemenin kabulüne bağlı tutulmamış olması ve HMK.167.maddesinde usulsüz birleştirmeler yönünden davanın ayrılmasına karar verilmesi halinde dahi birinci mahkemenin davaya bakmak zorunda kalması Anayasa'nın 141/son (davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması yargının görevidir) 36/2 (hiç bir mahkeme görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz) maddelerine ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6.maddesindeki adil yargılanma hakkına aykırıdır.

Söz konusu HMK.166/1 maddesindeki “kendiliğinden “ kabule bağlı olmaksızın HMK.167.maddesindeki “ sonradan birleştirilmiş davaların ayrılmasına “ “ bu durumda mahkeme ayrılmasına karar verilen davalara bakmaya devam eder” hükümlerinin Anayasa'ya aykırı olması nedeni ile iptali gerektiği düşünülmüştür.

Anayasa Mahkemesince gerekli incelemenin yapılarak 6100 sayılı yasanın 166/1 maddesinde kabule bağlı olmaksızın birleştirme kararının “... Bu karar diğer mahkemeyi

Esas Sayısı : 2016/9
Karar Sayısı : 2016/125

*bağlar” hükmünün ve 6100 sayılı yasanın 167.maddesinde “sonradan birleştirilmiş davaların
“, “ ... Bu durumda mahkeme ayrılmasına karar verilen davalara bakmaya devam eder.”
hükmünün usulsüz birleştirmeler yönünden adil yargılanma ilkesine, tabi hakim ilkesine ve
Anayasa’nın mahkemelerin görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz şeklindeki
açık hükmüne aykırı olmakla iptali hususunda karar oluşturulması saygı ile talep olunur.”*